

TRIỆU THẾ HÙNG

HÌNH TƯỢNG THỰC VẬT

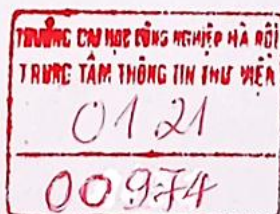
trong nghệ thuật tạo hình
của người Việt

NHÀ XUẤT BẢN THỜI ĐẠI

TRIỆU THẾ HÙNG

HÌNH TƯỢNG THỰC VẬT
TRONG NGHỆ THUẬT TẠO HÌNH
CỦA NGƯỜI VIỆT

NHÀ XUẤT BẢN THỜI ĐẠI

TRIỆU THẾ HÙNG

HÌNH TƯỢNG THỰC VẬT
TRONG NGHỆ THUẬT TẠO HÌNH
CỦA NGƯỜI VIỆT

NHÀ XUẤT BẢN THỜI ĐẠI

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Hình tượng thực vật trong nghệ thuật tạo hình của người Việt xuất hiện từ thời tiền sử và gắn liền với đời sống văn hóa, tín ngưỡng của các dân tộc Việt Nam. Ở mỗi thời kỳ đều có những mẫu hình tượng thực vật khác nhau phản ánh sinh động trình độ văn hóa, sự khéo léo trong nghệ thuật tạo hình, tình yêu thiên nhiên, yêu cuộc sống của người dân lao động và mức độ hưng thịnh của thể chế chính trị xã hội.

Cho tới nay, Việt Nam chưa có công trình khoa học nào nghiên cứu một cách đầy đủ, khoa học và hệ thống về hình tượng thực vật để giải mã hết ý nghĩa, tình cảm và niềm tin của người Việt Nam thông qua nghệ thuật tạo hình. Cuốn sách "Hình tượng thực vật trong nghệ thuật tạo hình của người Việt" là công trình nghiên cứu khoa học có ý nghĩa thực tiễn sâu sắc, thể hiện quan điểm, định hướng của Đảng và Nhà nước ta về bảo tồn văn hóa nghệ thuật truyền thống Bằng phương pháp tiếp cận đa chiều, kèm theo các hình ảnh minh họa rõ nét, tác giả đã mô tả khá chi tiết các loại hình thực vật và cách thể hiện hoa văn thảo mộc trên các mẫu hình tượng thực vật qua các thời kỳ lịch sử của dân tộc từ thời Tiền sử đến nay; nhằm giới thiệu bức tranh toàn cảnh về mỹ thuật Việt Nam hiện tại và khẳng định giá trị thẩm mỹ, văn hóa truyền thống của hình tượng thực vật trong nền mỹ thuật của Việt Nam.

Nhà xuất bản Thời Đại trân trọng giới thiệu cuốn sách chuyên khảo này và hy vọng sẽ mang đến các đồng nghiệp, nhà nghiên cứu, học viên ngành Mỹ thuật, Quản lý Văn hóa, quản lý Di sản cùng bạn đọc về tư liệu khoa học quý này; rất mong nhận được sự chia sẻ, góp ý của quý vị.

NHÀ XUẤT BẢN THỜI ĐẠI

LỜI GIỚI THIỆU

Tôi nhớ, khi được Viện Văn hóa - Nghệ thuật phân công giúp đỡ anh Triệu Thế Hùng nghiên cứu đề tài này, thì thực tế lúc đó, tôi chưa biết anh là ai. Đề tài đầu tiên do chính anh chọn. Một buổi, vui câu chuyện, tôi hỏi anh. Người ta vẽ một nhành hoa như "nghệch ngoạc, xiên xiên, vẹo vẹo" ...đâu có sinh động bằng thực tế mà tạo hóa ban cho, ấy thế mà người làm nghệ thuật lại hết sức ca ngợi sản phẩm của con người! Tại sao vậy? Thế Hùng trả lời: Trong thực tế của tự nhiên, hoa dù có đẹp mấy cũng chỉ là hoa thôi, còn trong tạo hình, hoa còn là người. Tôi biết, Thế Hùng đã hiểu, nhưng sợ rằng đó chỉ là cách hiểu thụ động, bài bản ... Và, tôi nói: hãy hiểu, Hoa! không chỉ là hoa! ấy là Hoa đấy! Tôi để anh tự suy ngẫm mà đi theo hoặc cũng có thể không theo con đường đi có vẻ lảm cẩm của con người đã qua tuổi "cổ lai hy" như tôi. Lâu lâu, một buổi khác, Thế Hùng nói với tôi: Hình như trong nghệ thuật chạm khắc của dân tộc ta, nó không chỉ để làm đẹp đơn thuần mà nó chứa đựng nhiều ý nghĩa mệnh mông vượt ra ngoài chính nó, nó là tiếng nói, là tâm hồn và ước vọng, là khát khao truyền đời trên tinh thần muôn thủa: ai thiếu cái gì thì cần cái đó! Nó chứa đựng nhiều giá trị biểu tượng

Từ đó, chúng tôi - hai người bạn vong niên bước vào cuộc "trường chinh" với đề tài: "Hình tượng thực vật trong nghệ thuật tạo hình truyền thống của người Việt", may mắn cho tôi là Thế Hùng đã có nghề, nên trong những cuộc trao đổi ở những buổi thực tế diễn dã, tôi đã không phải làm một cuộc "thể thao trí tuệ" để diễn giải các vấn đề. Là một người yêu quý đến say mê nghệ thuật tạo hình của tổ tiên, không cần

tôi, Thế Hùng đã mở nhiều cuộc “hành hương” tới nhiều công trình di sản văn hóa cổ, có chẳng chỉ mình em trai anh (Triệu Thế Việt) là trợ thủ. Tôi cho rằng đề tài của anh cần phải, từ thực tế dẫn đến suy ngẫm, rồi từ suy ngẫm để bước lại thực tế diễn dã, vì thế có di tích anh không chỉ đến có một lần.

Triệu Thế Hùng say mê, ham học hỏi, chịu khó và trên con đường học thuật mênh mông tưởng như vô bờ này, bước đầu anh đã thành công bằng cuốn sách này để ra mắt bạn đọc ngày hôm nay. Tôi nghĩ đây chỉ là bước đầu thôi và tất còn nhiều khiếm khuyết cần phải bổ sung, chỉnh sửa. Mong rằng, sau cuốn sách này, Thế Hùng sẽ có những kinh nghiệm về khoa học hơn để đi tiếp con đường mòn tâm tưởng do tự mình đã vạch ra. Và, trước hết là để trả nợ cho đời.

Xin cảm ơn bạn đọc!

PGS. TS. TRẦN LÂM BIÊN

Nhà nghiên cứu Dân tộc học Mỹ thuật

MỤC LỤC

Lời nhà xuất bản	5
Lời giới thiệu	7
Mở đầu	9
PHẦN I	
TỔNG QUAN NGHIÊN CỨU VỀ HÌNH TƯỢNG THỰC VẬT	13
Chương I. Những vấn đề chung về hình tượng thực vật	14
Chương II. Giá trị của "thế giới thực vật" trong đời sống văn hóa Việt Nam và Đông Nam Á	26
Chương III. Khái lược về hình tượng thực vật của Ấn Độ, Trung Hoa, Thái Lan, Lào, Khmer, Chăm-pa trong tương quan với Việt Nam	46
PHẦN II	
HÌNH TƯỢNG THỰC VẬT TRONG NGHỆ THUẬT TẠO HÌNH TRUYỀN THỐNG CỦA NGƯỜI VIỆT	63
Chương IV. Hình tượng thực vật trong nghệ thuật tạo hình Việt Nam thời Tiền sử, Sơ sử đến thời Đinh - Tiên Lê	64
Chương V. Hình tượng thực vật trong nghệ thuật tạo hình thời Lý (1010 - 1225)	74
Chương VI. Hình tượng thực vật trong nghệ thuật tạo hình thời Trần (1226 - 1400)	92
Chương VII. Hình tượng thực vật trong nghệ thuật tạo hình thời Lê sơ (1427-1527)	106

Chương VIII. Hình tượng thực vật trong nghệ thuật tạo hình thời Lê - Mạc (1527-1592)	113
Chương IX. Hình tượng thực vật trong nghệ thuật tạo hình thời Lê - Trịnh (1592 - 1788)	126
Chương X. Hình tượng thực vật trong nghệ thuật tạo hình dưới thời Tây Sơn (1788 - 1802)	140
Chương XI. Hình tượng thực vật trong nghệ thuật tạo hình thời Nguyễn (1802 - 1945)	151
PHẦN III	
HÌNH TƯỢNG THỰC VẬT - SỰ KẾ THỪA VÀ SÁNG TẠO TRONG MỸ THUẬT VIỆT NAM HIỆN ĐẠI	175
Chương XII. "Bức tranh toàn cảnh" về nghệ thuật Việt Nam hiện đại (1925 đến nay)	177
Chương XIII. Giá trị thẩm mỹ và văn hóa truyền thống của hình tượng thực vật với sự kế thừa và sáng tạo trong mỹ thuật Việt Nam hiện đại	182
Chương XIV. Bài học về giá trị truyền thống của hình tượng thực vật trong mỹ thuật Việt Nam hôm nay và mai sau	212
Kết luận	218
Tài liệu tham khảo	224
Danh mục phụ lục hình ảnh minh họa	238
Phụ lục hình ảnh minh họa	263

NHÀ XUẤT BẢN THỜI ĐẠI

B15- Lô 2 - Mỹ Đình 1 - Hà Nội - Việt Nam

Tel: (04) 6287 2617 - (04) 6287 2348 - Fax: (04) 6287 1730

E-mail: nxbthoidai@nxbthoidai.vn

Chi nhánh tại Thành phố Hồ Chí Minh

Số 1101 Trần Hưng Đạo, P.5, Q.5, tp Hồ Chí Minh

Tel: (08) 3922 5769- Fax: (08) 39225770

E-mail: cnnxbthoidai@gmail.com

Website: <http://nxbthoidai.vn>

**HÌNH TƯỢNG THỰC VẬT
TRONG NGHỆ THUẬT TẠO HÌNH
CỦA NGƯỜI VIỆT**

(Tác giả: Triệu Thế Hùng)

Chịu trách nhiệm xuất bản:

VŨ VĂN HỢP

Biên tập: Nguyễn Thủy

Vẽ bìa: Tác giả - Nhất Nhất

Trình bày: Ngô Văn Diệp

Sửa bản in: Tác giả

*In 1.000 cuốn, khổ 16x24 cm, tại Công ty cổ phần In & Thương mại Á Phi, Giấy đăng ký KHXB
Số: 375-2013/CXB/02-13/TĐ, Quyết định xuất bản số: 242/QĐ-NXBTD ngày 17/4/2013.*

In xong và nộp lưu chiểu Quý II năm 2013

Cuốn sách "Hình tượng thực vật trong nghệ thuật tạo hình của người Việt" chọn một số hình tượng thực vật tiêu biểu cho từng thời kỳ lịch sử trên các công trình kiến trúc cổ hiện tồn; trên tác phẩm điêu khắc, đồ vật dụng và trong các tác phẩm hội họa, đồ họa làm đối tượng nghiên cứu nhằm hướng tới ba mục đích:

Thứ nhất: Xác định hệ thống lý luận liên quan đến nội dung nghiên cứu như các khái niệm, hình tượng nghệ thuật, biểu tượng văn hóa, khái niệm và đặc trưng dân tộc trong việc định danh thực vật. Nghiên cứu giá trị của thực vật trong đời sống văn hóa vật chất và tinh thần của người Việt trong bối cảnh chung Đông Nam Á. Khái lược về hình tượng thực vật của Ấn Độ, Trung Hoa, Thái Lan, Khmer, Lào, Chăm-pa có sự ảnh hưởng tới hình tượng thực vật Việt Nam.

Thứ hai: Chỉ ra dấu ấn đặc sắc có mặt trong tinh tiếp biến văn hóa của từng thời kỳ lịch sử (từ thời Tiền sử đến thời hiện đại) thông qua một số hình tượng thực vật tiêu biểu. Từ đó, dưới góc độ văn hóa, bước đầu "giải mã" những thông điệp về tâm thức người Việt ẩn chứa trong hình tượng thực vật.

Thứ ba: Nghiên cứu khái niệm hình tượng thực vật trong "bức tranh toàn cảnh" của mỹ thuật hiện đại Việt Nam để chỉ ra giá trị văn hóa tinh thần của hình tượng này trong nền mỹ thuật Việt Nam.

TRƯỜNG ĐẠI HỌC CÔNG NGHỆ
TRUNG TÂM THÔNG TIN TH

Mã sách: 012100974